Ümumi məlumat	**Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı**	TURK 314 Türk Dünyası Mədəniyyəti, 3 kredit, 6 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavriat	
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dos., fil.ü.e.d. Elmira Məmmədova-Kekeç	
	E-mail:	elmira.mammadova@khazar.org	
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Konsultasiya vaxtı	Çərşənbə, 12:00-13:00	
Prerekvizitlər	Yoxdur		
Tədris dili	Azərbaycan		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	**Dərsliklər:** • Aslan, Vaqif (2019), Türk xalqları ədəbiyyatı üzrə mühazirələr, Bakı. • Qəfəsoğlu, İbrahim (2017) Türk Milli kültürü, (Tərcümə edən Ramiz Əsgər), Bakı. • Ögel, Bahaeddin (2003), Türk Kültür Tarixi, Ankara. • Nüsrətoğlu, Telman, Nəcəf N., Əkbər (2024). Türk dövlətləri və mədəniyyətləri tarixi. Bakı, Çapar. **İnternet resursları:** https://islamansiklopedisi.org.tr/ https://www.turksoy.org https://www.tika.gov.tr/en https://www.otuken.com.tr/u/otuken/docs/t/u/turk-milli-kulturu-1632300825.pdf https://ekitap.ktb.gov.tr/		
Tədris metodları	Mühazirə	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
	İnteraktiv	+	
	Sual-cavab	+	
Qiymətləndirmə	**Komponentləri**	**Tarix/son müddət**	**Faiz (%)**
	Aralıq imtahanı	15.11.2025-ci il	30
	Fəallıq		5
	Tapşırıq 1	13 dekabr 2025-ci il	10 (5+5)
	Tapşırıq 2	20 dekabr 2025-ci il	10 (5+5)
	Final imtahanı		40
	Davamiyyət		5
	Yekun		100
Kursun təsviri	“Türk dünyası mədəniyyəti” fənni Türk dünyasının tarixini, dövlətçilik ənənəsini, qədim yazılı və şifahi abidələrini, əxlaqi anlayışını, sosial həyatını, adət-ənənələrini, yazı mədəniyyətini və s. kimi mövzuları əhatə edir. Bu kursda mədəniyyətlərin ortaya çıxması, mədəniyyət nəzəriyyələri və türk mədəniyyəti haqqındakı görüşlər izah ediləcəkdir. İslamiyyətdən əvvəlki türk dövlətləri, onların yayıldığı ərazilər, bu ərazilərdə intişar edən Türk mədəniyyətinin xüsusiyyətləri və burada ortaya qoyduqları sənət nümunələri haqqında məlumatlar izah ediləcəkdir. Müasir Türk xalqlarının həyatında əhəmiyyətli rol oynayan qədim türklərin dövlətçilik ənənələri, yazı mədəniyyətləri, şifahi xalq yaradıcılıqları, həmçinin türk xalqlarının aydınlanmasında müstəsna yerləri olan böyük türk şəxsiyyətlərinin həyat və yaradıcılıqları müqayisəli şəkildə şərh olunacaqdır.		
Kursun məqsədləri	Bu kursu tamamlayan tələbələr: dünya coğrafiyasının böyük bir ərazisində yaşayan Türk xalqlarının mədəniyyəti, tarixi, dili, dini, ortaq adət-ənənələri haqqında məlumat sahibi olacaqlar. Türk xalqlarının müştərək yaşadıqları dövrdə yaratdıqları maddi-mədəni zənginliklər (dil, əlifba, şifahi		

		və yazılı ədəbiyyat, mədəniyyət nümunələri) haqqında məlumat əldə edəcəklər. Eyni zamanda yaşadıqları ərazilər, həmçinin köç etdikləri ərazilər, inanc sistemləri, sosial sistemləri haqqında fikir sahibi olacaqlar. Türk mədəniyyətinin digər mədəniyyətlər arasındakı yerini təsbit edərək təsir dairəsini öyrənəcəklərdir.	
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri		Kursun sonunda tələbələr aşağıdakı bilik və bacarıqları əldə edəcəklər: Mədəniyyətlərin ortaya çıxması haqqında nəzəriyyələrlə tanış olacaq və türk mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini izah edə biləcəklər; Türk mədəniyyətini əmələ gətirən istiqamətləri müəyyənləşdirə biləcəklər; Tarixi məlumatları, qədim dövlətləri öyrənəcəklər; qədim türk dövlətlərinin coğrafi əraziləri ilə tanış ola biləcək və bu dövlətlərin qurulma və süqut etmə səbəblərini izah edə biləcəklər; Türklərin dili, dini inancları, adət-ənənələri haqqında məlumat sahibi olacaq, qonşu xalqların həyat tərzləri ilə müqayisə edə biləcəklər; Türk yaşayışı, sosial quruluşu haqqında fikir sahibi olaraq müasir dövrdəki şərtlər baxımından şərh edə biləcəklər; Qədim yazı, yazılı abidələr, dastanlar haqqında fikir sahibi olacaqlar; Ümumtürk mədəniyyəti kontekstində Azərbaycan mədəniyyətinin əsaslarını təsbit etmə bacarığına yiyələnəcəklər.	
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)		**Fəallıq**: Tələbənin müzakirələrdə iştirakı nəzərə alınır. Həftə ərzində tələbənin dərsdəki fəallığı (1. verilən materiala hazırlıqlı gəlməsi; 2. sual-cavabda iştirakı; 3. Mövzu ilə əlaqəli sualların verilməsi; 4. analiz etmə bacarığını göstərmə meyarı) əsasında qiymətləndirmə aparılacaqdır. Mövzularla əlaqəli verilən fərdi və ya qrup çalışmaları da fəallıq balına daxildir. **Tapşırıq 1:** Əsas mövzulara dair verilən tapşırıqlar əsasında materiallar hazırlanacaqdır. Konkret bir türk xalqının mədəniyyətini tanıdan videotəqdimat hazırlanacaqdır. **Videotəqdimat** hazırlanan zaman plagiata yol verilməməli, 10-15 dəqiqə müddətində olmalı, araşdırma mövzusu olan türk xalqının mədəniyyəti ilə bağlı elmi qaynaq və mənbələrə istinad olunmalıdır. Qiymətləndirmədə ilk beş bal mənbələrin fərdi şəkildə toplanılması, ikinci beş bal isə videotəqdimatın keyfiyyətinə (görüntü, səs effekti, materialların paralel şəkildə təqdimi və s.) görə veriləcəkdir. **Tapşırıq 2:** Tələbələr 3-4 nəfərdən ibarət qruplar şəklində türk mədəniyyətini tanıdacaq layihələr hazırlayacaqlar. Layihələrdə əyani vəsaitlərin hazırlanması ilə yanaşı, mədəniyyətlə bağlı mövzunun akademik təqdimi də tələb ediləcəkdir. Qiymətləndirmədə ilk beş bal mənbələrin fərdi şəkildə toplanılması, ikinci beş bal isə təqdimata görə veriləcəkdir. **Davamiyyət:** Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərsdə ardıcıl iştirakı və dərsdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. **Üzrsüz buraxılan 1 dərs üçün 1 (bir) bal çıxılacaqdır.** **İmtahan haqqında** Aralıq (30 bal) və Final (40 bal) imtahanları açıq və qapalı sual formasında keçiriləcəkdir.	
	Tarix	**Fənnin mövzuları**	**Dərslik/Tapşırıqlar**

1	20.09.2025 20.09.2025	Kültür və mədəniyyət anlayışları. “Təkamül”, “Yayılma” nəzəriyyələri	Qəfəsoğlu, 18-26
2	27.09.2025 27.09.2025	Mədəniyyətin ortaya çıxma səbəbləri. Köçərilik məsələsi	Qəfəsoğlu, 29-41
3	04.10.2025 04.10.2025	Türk adı. Türklərin Ana yurdu Türklərin yayılmaları.	Qəfəsoğlu,46https://www.youtube.com/watch?v=gPWBu2xUYeg
4	11.10.2025 11.10.2025	Türk dövlətləri. İlk türk dövlətləri. Yayıldıqları ərazilər. Göytürklər, Uyğurlar. Qırğız xaqanlığı	Qəfəsoğlu, 100-147. Mühazirələrim
5	18.10.2025 18.10.2025	Ön Asiya Türk dövlətləri. Xəzər xaqanlığı. Bulqar dövlətləri	Qəfəsoğlu, 176-219
6	25. 10.2025 25.10.2025	Bozqır Türk mədəniyyəti. Bozqır mədəniyyətinin təşəkkülü.	Qəfəsoğlu, 223-239
7	01.11.2025 01.11.2025	Qədim türklərdə sosial quruluş. Ailə. Ailə birliyi. Boy, boylar birliyi.	Qəfəsoğlu, 240-264
8	08.11.2025 08.11.2025	Dövlət. Türklərdə cahan hakimiyyəti məfkurəsi. Türk dövlətində təşkilat	Qəfəsoğlu, 265-303
9	15.11.2025 15.11.2025	**Aralıq imtahanı** Türklərdə ordu. Bozqır Türk dövlətinin quruluşu.	Qəfəsoğlu, 304-321
10	22.11.2025 22.11.2025	Qədim türk inancı. Şamanlıq məsələsi. Göy Tanrı dini	Qəfəsoğlu, 322-345
11	29.11.2025 29.11.2025	Türklərin ədəbiyyatı: dastanlar və əfsanələr. “Alp Ər Tonqa”, “Şu” dastanı. “Oğuz Kağan” dastanı İslamiyyət sonrası türk dastanları.	Qəfəsoğlu, 360-366 Aslan, 63-78
12	06.12.2025 06.12.2025	Türklərdə iqtisadi həyat Türklərdə yazı, incəsənət, musiqi	Qəfəsoğlu, 346-359 Qəfəsoğlu, 360-375
13	13.12.2025 13.12.2025	Türklərin dili. İslamiyyətdən sonra türklərin kültür və ədəbiyyatı (“Qutatgu-bilik”, “Divan ü lüğət-it-türk”)	Mühazirələrim Aslan, 151-184
14	20.12.2025 20.12.2025	Türk böyükləri: Şəhabəddin Mərcani, İsmayıl bəy Qaspıralı, Əli Bəy Hüseynzadə və d.	https://islamansiklopedisi.org.tr/ Mühazirələrim https://www.turksoy.org/ https://www.tika.gov.tr/en

15	27.12.2025 27.12.2025	Türk təşkilatları (TİKA, TÜRKSOY)	
		Final imtahanı	.